

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללוחדי "הדף היומי"

זכרון עולם
האשה החשוכה
רודת צדקה וחסד
סרת ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר סאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

יד"ל ט"י ביהמ"ד למניחי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

בס"ד, י' תמוז תשס"ח

מסכת גיטין ב' - ח'

גליון מס' 477

השבוע בגליון

- ◆ קדרא דבי שותפי
- ◆ נהיגה מסוכנת
- ◆ בניית מרינה-הרחבת גבולות הארץ?
- ◆ נהר הירדן - ארץ ישראל?
- ◆ קניית דירה מנכרי בשבת

- ◆ קדושתו של כתב אשורי
- ◆ גבולות האתיקה הרפואית
- ◆ איסור "מוסר"

- ◆ גבולות ארצנו הקדושה
- ◆ אוריא דארץ ישראל מחכים, היכן?
- ◆ כיצד נקבר משה בעבר הירדן?
- ◆ הזמנה לחתונה בכתב רש"י
- ◆ עצת אביו של הרמב"ם

דבר העורך

עץ תפוחים

הם כבר כאן. הפירות.

התוצאות הברוכות.

חלפו למעלה מתשע שנים מאז הוקם השיעור הראשון על ידי מאורות הדף היומי. הילדים של אז הם הבחורים של היום, והבחורים של אז הם האבות של היום. רבים מהם נמצאים היכן שהם נמצאים בזכות ההחלטה הנחושה של אבותיהם ואמהותיהם כי ראש המשפחה צריך לקבוע עיתים לתורה.

והוא קבע עיתים לתורה.

והתורה קבעה לה מקום במשפחתם.

בקרב חסידי ויז'ניץ רווח המעשה הבא.

מעשה ביהודי מבית חסידי שנשבה אחר רוח התקופה וביקש לשלוח את בניו למקום שאינו הולם את אורח חייהם של יהודים שומרי תורה ומצוות. אף על פי כן ביקש לקבל 'ברכה' מרבותיו. פנה החסיד לרה"ק בעל "טל חיים" מאטניה, ואך סיפר לו את רצונו הקפיד עליו וגער בו על כוונותיו הבלתי רצויות. הרהר האב לעצמו: אלך אל אחיו של ה"טל חיים", לרה"ק מויז'ניץ בעל "אהבת ישראל" אשר נודע בחיבתו המיוחדת לבריות. נסע היהודי ויז'ניצה ואכן התקבל אצל הרבי בסבר פנים יפות, באהבה ובחיבה בלא כל הבעת תרעומות. להפתעתו הרבי אף הזמינו להצטרף אליו לטיול של בין הערביים.

וייצא הרבי עם האב התועה, טייל עמו בשדרה ולאחר שתיקה קלה אמר: העצים הללו מזכירים לי מאורע מימי ילדותי.

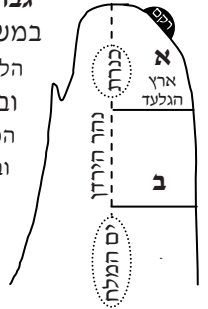
דף ב/א מרקם למזרח ורקם כמזרח

גבולות ארצנו הקדושה

המשנה מבארת, כי שליח המביא גט שנכתב מחוץ לארץ ישראל עבור אשה הנמצאת בארץ ישראל, צריך להעיד שהגט נכתב ונחתם בפניו. לדעת רבה, כדי לוודא שהגט נעשה כדת וכדין, ולדעת רבא - כדי למנוע מקרים שלא יהיה באפשרות בית הדין שבארץ ישראל לאמת את חתימת העדים החתומים על השטר.

גבולות הארץ: רקם, הממוקמת בקצה הגבול המזרחי של הארץ, מוזכרת במשנתנו על ידי רבי יהודה כמי שאינה קדושה בקדושת ארץ ישראל (רמב"ם הלכות תרומות פרק א' הלכה ז'), ועל כן המביא גט מעיר זו, צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם' ככל שליח המביא גט מחוץ לארץ [עיי' בתוספות ד"ה "ואשקלון" הסובר, שרקם היא בתוך ארץ ישראל אך מאחר שהיא רחוקה מעיקר הישוב ומן הישיבות ובתי הדין, על המביא גט ממנה לומר בפני נכתב ובפני נחתם].

למעשה, גדתו המזרחית של הירדן מתחלקת לשלושה אזורים, שהגדרותיהם ההלכתיות שונות זה מזה. **א.** החלק הצפוני - דינו כארץ ישראל לכל דבריו. **ב.** לגבי החלק האמצעי, הממוקם ברוב השטח שבין ים כנרת לים המלח, קיים ספק אם הוא קדוש בקדושת ארץ ישראל. **ג.**

החלק הדרומי, הקרוב לים המלח - דינו כחוץ לארץ.

ארץ הגלעד - הגולן בימינו - אשר חלקה הדרומי מסתיים מעט לאחר ים כנרת, נכבשה על ידי משה רבינו מידי סיחון ועוג שני מלכי האמורי, וניתנה על ידו לבני גד ובני ראובן. לאחר שגלו בני ישראל מארצם, שבה ונכבשה ארץ זו על ידי עזרא הסופר ונתקדשה שנית בקדושת ארץ ישראל לעולם (תשב"ץ חלק ג' סימן ר').

החלק האמצעי הנמצא בין ים כנרת לים המלח [כיום חלק מירדן] היה שייך לעמון ולמואב, אך נכבש מידם על ידי סיחון ועוג זמן קצר לפני הגעתם של בני ישראל בהנהגתו של משה רבינו. אמנם, הקב"ה התרה בבני ישראל (דברים ב'ט) "אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה", אולם משזו נכבשה על ידי סיחון ועוג, היא הותרה לישראל שיכלו לכובשה. ברם, הראשונים (תוספות יבמות טז/א ד"ה "עמון") אינם קובעים דעה נחרצת ומוסכמת האם גם חבל ארץ זה חזר ונכבש על ידי עזרא הסופר. גם רבותינו האחרונים מסתפקים מהי דעת הרמב"ם בנידון (עיי' "כפתור ופרח" פרק מ"ז, ו"חזון איש" שביעית ס"ג ס"ק כ"ה שחלקו בכך, וב"מאורות הדף היומי" כרך ג' עמוד של"ו לגבי ההשלכות בנושא זה על שמיטה והמצוות התלויות בארץ).

עילוי נשמת

הבחור **אהרון פרידמן** ז"ל

ב"ר אליעזר דוד יבדלחט"א

נלב"ע י"ג בתמוז תשמ"ג

תנצב"ה

עילוי נשמת

הר"ד **יהודה דוד** ז"ל

ב"ר פנחס יוסף ז"ל

נלב"ע י"ב בתמוז תשס"ג

תנצב"ה

עילוי נשמת

הר"ד **יוסף בונים גוטר** ז"ל

ב"ר אליהו ז"ל

נלב"ע ט"ו בתמוז תשמ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'

נשמת אדם

לעילוי נשמת

הר"ד **אליעזר מילר** ז"ל ב"ר פנחס ז"ל

נלב"ע ט' בתמוז תשמ"ה **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

החלק הדרומי הקרוב לים המלח [כיום חלק מירדן] לא נכבש על ידי עולי מצרים, משום שהוא נותר בידיהם של עמון ומואב, וכאמור, לא התיר הקב"ה לישראל לכבוש אותו מידם, ולפיכך, גם עזרא הסופר לא כבשו. על כן, חבל ארץ זה אינו קדוש בקדושת ארץ ישראל, והיוצא אליו נחשב כמי שיצא לחוץ לארץ [אמנם, רבנן הטילו חובת מעשרות על גידולים בקרקע השייכת לישראל. עיין רמב"ם הלכות תרומות פרק א' הלכה א', ועיין "דרך אמונה" שם סימן ק"ה].

אורא דארץ ישראל מחכים, היכן? עם זאת, עבר הירדן המזרחי פחות בחשיבותו מעבר הירדן המערבי. המשנה (מנחות פג/ב) אף אומרת שמצווה מן המובחר ליקח תבואה לעומר ולשתי הלחם מעבר הירדן המערבי ולא מן הגדה המזרחית. זאת ועוד, הרשב"ץ (שו"ת תשב"ץ חלק ג' סי' ר) גם סובר, כי המימרא הידועה (בבא בתרא קנח/ב) שאויר ארץ ישראל מחכים, לא נאמרה אלא לגבי גדתו המערבית של הירדן. גם דברי הגמרא (כתובות קיא/א), שכל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עוון וכל הנקבר בה כאילו קבור תחת המזבח, אינם אמורים אלא בחלק ארץ ישראל מגדתו המערבית של הירדן בלבד.

כיצד נקבר משה בעבר הירדן? את דבריו מנמק הרשב"ץ בראיה מעניינת ממקום קבורתו של משה רבינו אשר נקבר בעבר הירדן, אף על פי שנאמר לו על ידי הקב"ה שלא יזכה להכנס לארץ או להקבר בה. הרי לנו שעבר הירדן אינה חשובה כארץ ישראל לגבי מעלות שונות, כגון מצוות יישובה והקבורה בה.

דף ו/ב וכתב ליה בלא שירטוט וא"ר יצחק שתיים כותבין שלש אין כותבין
הזמנה לחתונה בכתב רש"י

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי רבי יצחק הסובר, כי אדם המצטט בכתב שלש מילים ויותר מכתבי הקודש, חייב לעשות זאת באופן מכובד וראוי, ולכתבן בשורה ישרה. להשגת מטרה זו, לפני כתיבתו עליו לשרטט קו ישר על הנייר. לעומת זאת, המצטט שתי מילים בלבד מכתבי הקודש, רשאי לכותבן באיזה אופן שירצה. "פתחי תשובה" (י"ד סימן רפ"ד ס"ק א') מבאר, כי בציטוט שתי מילים בלבד אין ודאות שמדובר בקטע מתוך פסוק, מה שאין כן ציטוט של שלש מילים ויותר, המעיד כי הוא מתוך פסוק [ועי"ש, שיש אופנים שאף שלש מילים מותר לכתוב ללא שרטוט, אך ארבע מילים אסור].

עצת אביו של הרמב"ם: בעלי התוספות בסוגייתנו (ד"ה "א"ר) מבארים, כי די בשרטוט השורה הראשונה, כי כתיבתה בצורה ישרה גוררת כתיבה ישרה של השורות הבאות אחריה, ואין צורך, איפוא, לשרטטן. על פי זה כתב "בית יוסף" (י"ד סי' רפ"ד) כי דברי רבי יצחק בגמרתנו מתייחסים לאדם שבתחילת מכתבו מצטט פסוק, אולם, אם כבר כתב מספר שורות [ישרות], שוב אינו צריך לשרטט קו במקום בו הוא רוצה לכתוב את הפסוק, שכן, השורות שנכתבו הרי הן כשרטוט, המסמן כיצד לכתוב את הפסוק בצורה ישרה.

בשו"ת התשב"ץ (חלק א' סימן ב') הדין בנושא זה, מביא חידוש בשם אביו של הרמב"ם, שאם הכותב מנקד את מילות הפסוק, אין הוא צריך לשרטט על הנייר לפני כתיבת הפסוק.

אמנם, כתבו בעלי התוספות (שם) כי השולח לחבירו "איגרת שלומים" וכתב בה כמה מילים מפסוק, אינו צריך לשרטט קו תחתו, ואילו דברי גמרתנו מתייחסים לאדם הכותב את הפסוק בתוך דברי תורה. וכגון, הנהגים בימינו לכתוב את פרשת הקטורת בכתב אשורית, עליהם לשרטט קו בשורה הראשונה כדי שהשורות יהיו ישרות ונאות. אמנם, כתב הש"ך (י"ד סימן רפ"ד ס"ק ג'), שיש המחמירים לשרטט קו בכל כתיבת פסוק. דבריו אקטואליים לגבי הנהגים לציין בתחילת מכתבם נושא מתוך פרשת השבוע, כגון, אלו הכותבים: **"ב"ה, יום ב', לסדר "מה טובו אוהליך יעקב"** וכדומה, שלכאורה עליהם לשרטט קו בראש הנייר או לכתוב על נייר עם שורות, שהרי הפסוק נכתב בשורה הראשונה.

מדוע אין נוהגים כן? רבותינו הראשונים כבר הקשו, מדוע אין אנו מקפידים לשרטט תחת פסוקים הנכתבים במכתב, כפי העולה מדברי גמרתנו, ומבארים ("בית יוסף" סימן רפ"ד), כי השרטוט נדרש מן הכותב פסוקים בכתב אשורית בלבד, אך לא מן הכותב בכתב אחר. כך גם פוסק ה"שולחן ערוך" (שם סעיף ב'): "אסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלא שרטוט, אם הוא כתב אשורית".

קדושתו של כתב אשורי: ואמנם, כתב אשורי קדוש הוא ומיוחד, כפי שכותב הרמב"ם (מובא ב"בית יוסף" י"ד סימן רפ"א): "כתב אשורי, כיון שניתנה בו תורה ונכתבו בו לוחות הברית הוא מגונה מאד להשתמש בו, רק בכתבי הקודש". על קדושת כתב זה כותב הרדב"ז (שו"ת חלק ד' סימן מ"ה): "יש בו קדושה רבה ותלויין בו ובצורת האותיות כמה סודות עמוקים ואסור להשתמש בו לדברים של חול", ויש להיזהר שלא לאבד או למחוק. אלא, שנחלקו הפוסקים, האם גם הכתב העברי המרובע, בו אנו נוהגים להשתמש, נחשב ככתב אשורית.

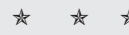
להלכה כתבו הפוסקים (שו"ת "צור יעקב" סימן פרק ב', שו"ת "אגרות משה" י"ד חלק ב' סימן ע"ו, י"ד חלק ג' סימן ק"כ), כי אין צורך לנהוג קדושה בכתב העברי המרובע שאינו נחשב לכתב אשורי, שהרי רוב אותיותיו אינן כשרות לכתובת ספר תורה, ומותר אף להכניסו למקומות המטונפים (וע"ע שו"ת "באר משה" חלק ג' סימן קפ"א).
קול ששון וקול שמחה: מעניין לציין כי יש הנמנעים מכתובת הפסוק "קול ששון וקול שמחה" ברצף על גבי הזמנות לחתונה, אלא כותבים שתי מילים בצד אחד ושתי מילים בצד השני, כדי שלא לכתוב ג' תיבות רצופות מכתבי הקודש.

דף ז/א בני אדם העומדים עלי
גבולות האתיקה הרפואית

גמרתנו מספרת, שיהודי בשם גניבא הציק למר עוקבא וציער אותו, עד שמר עוקבא פנה אל רבי אלעזר בשאלה, אם הוא רשאי למסור את גניבא לידי השלטון הנכרי, כדי שיפסיק להציק לו,

בעודי פעוט למדתי עם חברי הפעוטים בביתו של המלמד, כמנהג הימים ההם. חדשי החורף חלפו וריח האביב נישא באוויר, טומן בחובו את המולת ערב-חג-הפסח שלא פסחה גם על בית המלמד. ימים אחדים לפני פסח הוצאנו אחר כבוד מן הבית יחד עם המלמד, החוצה. עקרת הבית נזקקה לנקותו כהוגן לאחר ששימש כמקום משכננו במהלך השנה. יצאנו, איפוא, ללמוד בגינה סמוכה. המלמד סידרנו כגורן והתאמץ ככל יכלתו לאלפנו בינה וללמדנו לקח, אך ללא הועיל. העולם הקסום שטבלנו בתוכו ערפל את חושי הקשב שלנו ומילותיו היו כלא היו. עינינו זינקו מהכא להתם ומהתם להכא. **ויוכח** המלמד כי אינו עושה מלאכתו רמיה, אלא אינו עושה מלאכתו כלל, לפי שהדבר אינו אפשרי, ולפיכך החליט לנסות לשוחח עמנו על האילנות ועל הצומח כדי ללמדנו מנפלאות הבריאה. המלמד חיך את כף ידו על גזע עץ ושאל: היודעים אתם איזה עץ זה? כיצד נדע? ובכן, אם עליו ירוקים כהים וגזעו רחב וענפיו... הרי לכם סימן שזה הוא עץ ה... כך עבר המלמד מגידול קרקע אחד למשנהו ויעברו דבריו ליד אפרכסותנו הבלתי ממושמות, ולתוכן לא נכנסו.

עוד היהודי תמה לשם מה מספר לו הרבי מויזניץ סיפורי מעשיות מתקופתו כזאטוט, נעמד הרבי לפתע, אחז בידיו של מלוהו ובקול נרגש אמר לו: היודע אתה מתי צריך סימנים כדי לעמוד על טיבם של העצים ועל מהותם? - עד שהם מוציאים פירות! כשהעצים כבר מוציאים פירות אין צורך בסימנים כדי לדעת מה הם! עץ המוציא תפוחים - עץ תפוחים הוא! שקדים - שקדים! יהודי הזוכה לגדל גידולים נאים לה' ולתורתו - הרי הוא... **רעדו** ידיו של הרבי, ותרעד נשמת האב, ויתנער מחזיונותיו, וישנה את דרכיו, ויזכה לגידולים נאים בכרם בית ישראל.

קובעי עיתים לתורה מלבד שמטיבים עם נשמתם בלימוד התורה, זוכים גם לגדל דורות ישרים מבוכרים, הגדלים על מבועי התורה. **יהי רצון** שלא תמוש התורה מפנינו, מפי זרענו ומפי זרע זרענו עד עולם.

המעוניין לזכות את הרבים בסידור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדרך היומית, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. תכתובתו: ת.ד. 3446 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ב/א גט
גימל - טית
בעלי התוספות מבקשים טעמים מדוע נקרא הגט גט. אמר החתם סופר: המילים 'גימל - טית' (502 ועם הכולל 503) בגימטריא 'גרש' (503)... [אף הוא אמר: 'גרש לץ' דרשו חז"ל (ביבמות סג) שמכאן שמצוה לגרש אשה רעה. 'לץ' במספר קטן (12) אף הוא מניינו בגט (12)...].

דף ו/ב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות
יראת ה' בלבד
בשלש עבירות אלו, מבאר "לשמוע בלימודים",

ונענה, כי אין הוא רשאי. אף כאשר הלכו וגברו הצקותיו של גניבא, אמר לו רבי אלעזר, "השכם והערב עליהן לבית המדרש והן [המתנכלים להן] כלין מאליהן", אך אסר עליו למסרו לנכרים.

איסור "מוסר": הסמ"ע (ח"מ סימן שפ"ח) מבאר, כי המוסר הרי הוא כ"רודף" אף אם הוא מוסר ממון של חבירו לידי הנכרים. זאת, מאחר שאם הנכרים נטפלים לממון, הם גם מציקים לבעליו ומייסרים אותו, ועלולים להגיע אף לידי שפיכות דמים. ואכן, כתב הרמב"ם (הלכות חובל ומזיק פרק ח' הלכה ט'): "אסור למסור ישראל ביד גויים בין בגופו בין בממונו, ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצער, וכל המוסר ביד גויים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא". על פי זה, לכאורה יש לתמוה, כיצד העלה מר עוקבא בדעתו למסור את גניבא לנכרים למרות האיסור המוחלט לעשות כן?

הסבר מעניין ביותר לכך אומר מהר"י אסאד (שו"ת "יהודא יעלה" חלק א' י"ד סימן רצ"ט) על פי המשך דברי הרמב"ם (שם הלכה י"א), האומר, שאדם המצער את הציבור אפשר למסרו לנכרים. לפיכך, מר עוקבא שהיה ריש גלותא ואב בית דין שהציבור זקוק לו, סבר כי כאשר מצערים אותו, נחשב הדבר כאילו הציבור כולו מצטער ומותר למסרו למלכות. מהר"י אסאד אף מוסיף ואומר, כי מר עוקבא היה סמוך ובטוח שהנכרים לא יהרגו את גניבא, שכן, מר עוקבא היה מלומד בניסים, והיה בכוחו למנוע זאת. אולם, רבי אלעזר סבר, שאין להתייחס להצקותיו של גניבא כהצקה לציבור מאחר שכוונתו היתה להציק למר עוקבא בלבד. זאת ועוד, מאחר וגניבא עצמו היה גדול בתורה (גיטין לב/ב) אין ראוי למסרו לנכרים.

קדרא דבי שותפי: מדברי הרמב"ם עולה, כי ישנו הבדל בין אדם המצער את היחיד, שאסור למסרו לשלטון, לבין אדם המצער את הרבים שניתן למסרו לשלטון. "החתם סופר" ובנו ה"כתב סופר" (בסוגיינתו) מבארים באופן נפלא את החילוק בין יחיד לציבור, ואומרים, כי דבר זה נלמד מסוגיינתו. רבי אלעזר אמר למר עוקבא, כי ביכולתו להכניע את שונאיו על ידי שישכים ועיריב לבית המדרש. משמע, שאם עצה זו לא היתה עומדת לרשותו של מר עוקבא, הוא היה רשאי למסור את גניבא לשלטון. על כן, היחיד שעצה זו קיימת בידו, אינו רשאי למסור את המציק לו. אולם, עצה זו אינה עומדת לרשות הציבור, שהרי ידועים דברי חז"ל (עירובין ג/א) "קדרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא", כלומר, משימה המוטלת על אנשים רבים, לא תושלם כראוי לעולם, כיון שכל אחד יסמוך על רעהו שישלימנה. ממילא, אם יאמרו לציבור להשכים ולהעריב לבית המדרש כדי להכניע את השונא המצער אותם, כל אחד יסמוך על השכמתו של רעהו... והמצער ימשיך במלאכתו לסבלם הרב של הציבור, ומשום כך מותר למסרו לנכרים.

נהיגה מסוכנת: גם בימינו, כותב הגר"י ווייס זצ"ל (שו"ת "מנחת יצחק" חלק ח' סימן קמ"ח), כי אדם הנוהג ברכבו באופן המסכן את הציבור, והתרו בו ואינו שת אל ליבו וממשיך בנהיגתו הפרועה, חובה לדווח על כך לשלטונות המוסמכים כדי למנוע את המשך הסיכון לציבור, אף אם הדבר יביא למעצרו של הנהג. **דיווח על בעיות ראייה של אנשי צבא**: בבני ברק התגורר רופא עיניים ירא שמים וישר דרך, ד"ר א. אברהם שמו. במהלך עבודתו נתקל הרופא באנשי צבא או בנהגים שנתגלו אצלם ליקויי ראייה שונים כגון, מרחב שדה הראייה, קשיים בראיית לילה, עוררון צבעים וכדומה, המפריעים להם למלא את תפקידם נאמנה ואף עלולים לסכן את הציבור. הגר"י וולדנברג זצ"ל (שו"ת "ציץ אליעזר" חלק ט"ו סימן י"א) עמו התייעץ הרופא, הורה לו כי לא זו בלבד שהוא רשאי לדווח על כך לרשויות המוסמכות, כדי למנוע סכנה צפויה מן הציבור, אלא אף מוטלת עליו החובה לדווח על כך, למרות שבועת הרופאים המחייבת אותו שלא לגלות פרטים המצויים בתיקו הרפואי של המטופל, מאחר שהמנועות מגילוי זה עלולה לסכן את הציבור, ואם לא ידווח על כך הרי הוא בכלל (ויקרא יט/טז) "לא תעמד על דם רעך".

דף ח/א כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים - ארץ ישראל

בניית מרינה-הרחבת גבולות הארץ?

דעת חכמים בסוגיינתו, כי גבולה המערבי של ארץ ישראל אינו נקבע על פי שפת הים התיכון, אלא מותחים קו אווירי מטורי אמנון הבולטים בקצה הגבול הצפוני, לנחל מצרים שבקצה הגבול הדרומי, וכל השטח הנכלל בתוכו נחשב כארץ ישראל. לפיכך, **איים** הממוקמים בתוך קו אווירי זה, וידוע שנכבשו על ידי עולי מצרים, דינם כארץ ישראל לכל דבר והמביא מהם גט לארץ ישראל אינו צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם".

נהר הירדן - ארץ ישראל? הירושלמי (חלה פרק ד' הל' ד) דן אם גם הירדן עצמו נחשב כחלק מארץ ישראל, או שמא בקצה היבשה גם מסתיים גבול הארץ. והנה, לפי הצד ששפת הירדן אינה חלק מארץ ישראל, אזי, כאשר נהר הירדן יצטמצם ושפת מימיו תיסוג אל תוכו, או להיפך, אם הוא יתרחב ומימיו יעלו על גדותיהם, גם גבול ארץ ישראל הנקבע על פי מיקומם של המים ישתנה מעת לעת ("חזון איש" שביעית ס"ג ס"ק ל"ב).

על פי זה, דן בספר "דרך אמונה" לגבי גבולה המערבי של ארץ ישראל, האם גם גבול זה יכול להשתנות אם תתרחב יבשתה של ארץ ישראל מעבר לקו האווירי, כפי שאנו רואים לגבי הירדן, שתזוזתו גורמת לארץ ישראל להתרחב או להצטמצם. מאידך גיסא, ניתן לחלק ולומר, כי שונה הוא הקו האווירי מנהר הירדן, שכן, דווקא בנהר הירדן יכול הגבול להשתנות על פי מיקום המים מאחר שהמים הם הקובעים את הגבול, אולם, בגבול המערבי הנקבע על פי **הקו האווירי**, לא תתרחב הארץ בחריגת היבשת שהרי הקו האווירי נשאר על מקומו.

נידון זה אקטואלי בימינו כאשר השתכללו שיטות הבניה ובמקומות רבים בעולם בונים מרינות ומרחיבים את שטח היבשה אל תוך הים, על ידי הנחת קורות בטון גדולות מתחת לפני המים ושפיכת כמויות עפר ביניהן, שיתכן וכאשר יבנו מרינה לעומק מי הים והיא תעבור את הקו האווירי, נמצא שהרחבתו את גבולות ארצנו הקדושה.

מוזכרת יראת ה'. בגילוי עריות - "רק אין יראת אלוקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי" (בראשית, וירא). בשפיכות דמים - "ויהי כי יראו המילדות את האלוקים" (שמות, שמות) שלא אבו להמית את הבן הילוד. ובשבת - "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו". מצוות אלו מיוחדות ליראת אלקים ואין לערב בהן יראת אדם.

דף ז/א השכם והערב עליהן לביהמ"ד והן כלין מאיליהן

בדוק ומנוסה

כתוב בספר "מנחת יהודה": "שמעתי מפי מגידי אמת שרבינו הגר"א החסיד זצ"ל פירש שיקדים זמן התפילה בבוקר ובערב.

וכן קיים הוא ז"ל, כשעמדו עליו, ונתקיים בו הבטחת חז"ל "והן כלין מאליהן", **וכן היה**, שבזמן קצר כמשלש חודשים נאבדו מן העולם כל שונאיו, כנודע. ("פנינים משולחן הגר"א").

דף ז/א מאי דכתיב קינה ודימונה ועדעדה

אין מקום לכפילות

דבר מעניין כותב המהר"ל ב"ביאורי אגדות": "כאשר תדקדק בעניין זה תמצא דבר מופלא, כי השם הזה של עדעדה וכן סנסנה, כפול השם. ודבר זה אינו בחינם, כי למה לו להכפיל השם כאילו אין עוד אותיות?... כפילות האותיות, אין לה מקום בשפה, והיא מורה על דרשה מיוחדת שאגבה ניתן להבין שכל הפסוק בא לדרשה.

דף ז/א כל שיש לו קנאה על חבירו ודומם עדי עד עושה לו דין

בסוף יגבה החוב

מה עניין עדי עד לכאן?

פירש עיני יצחק:

אף אם רואה אדם שהדין אינו נעשה אל תפול רוחו. הקב"ה שוכן עדי עד, ועוד יבוא היום בו יגבה את חובו. במעשה נבזה מסויים שעשה איש לרעהו, סיפר החפץ חיים, הבטתי וחיכיתי לראות אימתי יפרעו ממנו משמים. אחר שלושים שנה(!) נענש הלה...

דף ז/א נסתלקה מצנפת מראש כ"ג נסתלקה עטרה מראש כל אדם

כבוד הרב

מוסר השכל רמוז כאן: אם הרב שבעיר יושב על כסאו בכבוד ומצפנת על ראשו, אז גם בעלי הבתים מכובדים הם ועטרה בראשם, אולם אם "נסתלקה המצנפת" מראשו והם מבזים אותו, כנגד זאת אף מהם מסתלקת העטרה וכבודם ניטל מהם... ("דמשק אליעזר").

דף ח/ב כיבוש יחיד שמיה כיבוש

ארץ ישראל ככל מקום

כל מקום שישיראל כובשים - ארץ ישראל הוא.

אמר הגר"ז מבריסק:

נאמר בחז"ל שהקב"ה קיפל את ארץ ישראל תחתיו בעת שבישר ליעקב: "הארץ אשר אתה שוכב עלה לך אתננה ולזרעך" (בראשית כח/ג). **אחר** כך, בפסוק הבא (יד) מוסיף הקב"ה ואומר לו "ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה", והיינו שגם כיבוש שמעבר לשטחה של ארץ ישראל - כיבוש הוא והופך להיות ארץ ישראל.

לעילוי נשמת

הר"ר **ברוך טבצניק** ז"ל

בן ר' שבתאי ז"ל נלב"ט ע"ט בתמוז תשנ"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

דף ח/ב משום ישוב א"י לא גזר רבנן

קניית דירה מנכרי בשבת

הגמרא בסוגייתנו מבארת, כי מותר לעבור בשבת על איסור "אמירה לנכרי" כדי לרכוש דירה בארץ ישראל מנכרי. כלומר, אף על פי שחז"ל אסרו ליהודי לומר בשבת לנכרי שיעשה עבורו מלאכה, אך לצורך קניית דירה בארץ ישראל מנכרי לא גזרו חז"ל על כך, והיהודי רשאי לצוות את הנכרי שיכתוב עבורו את שטר המכירה של הדירה.

איזה איסור הותר? נחלקו הפוסקים אם לצורך רכישת דירה מנכרי התירו חז"ל את איסור "אמירה לנכרי" בלבד, או שמא גם התירו לבצע בשבת את הקניין עצמו. דעת ה"משפטי צדק" (הובא ב"מגן אברהם" או"ח סימן ש"ו סעיף י"א) שרק אם היהודי העביר את המעות לידי הנכרי בטרם כניסת השבת, הוא יכול להורות לו לכתוב את שטר המכירה, שכן, אמנם חז"ל התירו לעבור על איסור "אמירה לנכרי", אולם לא התירו **לקנות** בשבת, שזהו איסור נפרד.

אולם, בעל ה"אליה רבה" (שם) סובר, כי גם את הקניה עצמה מותר לבצע בשבת, על ידי שהגוי יטול את המעות בעצמו. את שיטתו מבסס בעל ה"אליה רבה" על דברי הירושלמי (מועד קטן פרק ב' הלכה ד') האומר, שמותר "**ליקח** [מקח] מן הנכרי בשבת", גם על ידי שהיהודי "מראה לו [לגוי] **כיס של דינרין**". הרי לנו, שמלבד שהתירו חז"ל איסור "אמירה לנכרי", אף התירו לבצע את הקניין עצמו בשבת. כדבריו, משמע גם מדברי ה"שולחן ערוך" (שם) הכותב כי "מותר **לקנות** בשבת בית בארץ ישראל מהנכרי, וכן הכריע ה"משנה ברורה" (שם) להלכה.

מדוע מותר לרכוש דירה בשבת מנכרי? רש"י (רש"י ד"ה "משום") מבאר: כדי "לגרש עובדי כוכבים ולישב ישראל בה". הריב"ש (שו"ת סימן ק"א וסימן שפ"ז) הדן בנושא מדגיש, שעיקר הטעם ביישוב ארץ ישראל הוא כדי שלא תשתקע ארצנו הקדושה בידי טמאים. זאת, למדים אנו מציווי התורה (דברים ז/ב) "ולא תִחַנְּם", כפי שדורשת הגמרא (עבודה זרה כ"א) שאסור להניח לנכרים לחנות ולהתגורר בארצנו, ועל כן חז"ל התירו לרכוש דירה מנכרי בשבת, כדי לגאול את הארץ ("מגן אברהם" סימן ש"ו ס"ק כ').

בימינו, כתב ה"חזון איש" (שביעית סימן כ"ד אות ג), כי לכלל הדעות (עיין רמב"ם וראב"ד הלכות איסורי ביאה פרק י"ד הלכה ז', ח') נחשבים הערבים לנכרים שעליהם דיברה התורה שחל עליהם "לא תחנם", שכן, כל נכרי שאינו מאמין שעל היהודים לקיים תרי"ג מצוות והוא עצמו אינו שומר על שבע מצוות בני נח, נכלל ב"לא תחנם".

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן יוסף הכהן זקון**

ה'תש"ל AARON YOSEF ZAKON ז"ל

ב"ר יוחנן ז"ל נלב"ע י"ג בתמוז תש"ן

תנצב"ה

הונצה ע"י משפחות **זקון וריישר** שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **אברהם** ז"ל

ב"ר ישראל שמעון ז"ל נלב"ע ע"ש ק"י"ג בתמוז תש"ם

תנצב"ה

הונצה ע"י המשפחה שיחיו

מאורות הדף היומי

משרד ראשי:
רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)
Wagman street 1
P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL ת.ד. 471 בני-ברק
טל: 03-5775333
פקס: 03-7601020
E-mail: meorot@meorot.co.il אימייל

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות 151-500-700

מאורות הדף היומי נראה אחרת

פְּתוּב וְחַתוּם

הצטרף ללימוד דף יומי עם הלכה למעשה

חדש ממאורות!

מסכת גיטין ללומדי הדף היומי

עם הלכות תפילה, ללימוד הלכה למעשה.

הצטרפו לרבבות לומדי הדף היומי שקבעו להם הרגל יומי של לימוד גמרא עם הלכה.

לפרטים והזמנות טל. 1-700-500-151

הדפסה בהירה וחדשה
מאורות ההלכה
הלכות תפילה

32 בלבד
ליחידה בקניה מרוכזת של 10 גמרות ויותר המחיר לגמרא בודדת 85₪

להשיג במקדי ההפצה בלבד (לא ניתן להשיג בחנויות הספרים) משרדי מאורות - בני ברק: ווגמן 1 פינת חתם סופר 5 **ירושלים:** שרי ישראל 14 **אשדוד:** בעל הנס 24 **רכסיים:** הדית 7 **במוקדי המכירה בתאום מראש:** מודעין **עילית:** משפ' פולניטנסקי, רח' קצות החושן 9 טל 08-9744274 **אלעד:** משפ' שטרייכר רח' בן עוזיאל 28 טל. 03-9341170 **בית שמש:** משפ' משה רח' בן עזאי 20 טל 02-9921948 **ביתר:** משפ' נפחא רח' הרב צדקה 9 טל 02-5807511 **פתח תקוה:** משפ' אורלינסקי רח' אונטרמן 3 טל. 03-9341170 **נתניה:** משפ' ויינברג שד' בנימין 51 טל 09-8820971 **נרמאל:** משפ' פורטוגי רח' נטיב הללוס 17 טל. 07-7300903